

Odpovědnost státu za škodu

Je věcí volby poškozeného, zda v kompenzačním řízení skutkově vymezí svůj nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou stále ještě probíhajícího řízení tak, že bude požadovat odškodnění za celé řízení, nebo zda svůj nárok omezí na určitou část původního řízení (např. od podání žaloby v původním řízení do sepisu žaloby zahajující řízení kompenzační). Pouze v případě první varianty ale musí odvolací soud doplnit dokazování ve směru zjištění stavu posuzovaného řízení v situaci, kdy v době rozhodování soudu prvního stupně nebylo posuzované řízení skončeno. Ve druhém případě není doplnění dokazování odvolacím soudem na místě, neboť pro rozhodnutí ve věci je třeba mít důkazně podložen výhradně ten časový úsek řízení, který byl vymezen v žalobě.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 30 Cdo 1436/2013, ze dne 4.9.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně Ing. A. K., zastoupené Mgr. P.H., advokátem, se sídlem v P., proti žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti, se sídlem v P., o zaplacení částky 309.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 18 C 305/2009, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 10. 2011, č. j. 19 Co 328/2011 - 73, ve znění opravného usnesení ze dne 30. 1. 2013, č. j. 19 Co 328/2011-90, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 5. 10. 2011, č. j. 19 Co 328/2011 - 73, ve znění opravného usnesení ze dne 30. 1. 2013, č. j. 19 Co 328/2011-90, a rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 16. 3. 2011, č. j. 18 C 305/2009-47, se v rozsahu zamítnutí žaloby do částky 198.450,- Kč s příslušenstvím a v navazujících výrocích o náhradě nákladů řízení zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 2 rozsudkem ze dne 16. 3. 2011, č. j. 18 C 305/2009-47, uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 73.500,- Kč s příslušenstvím a co do částky 235.500,- Kč s příslušenstvím žalobu zamítl. Rozhodl tak o nároku žalobkyně na náhradu nemajetkové újmy ve výši 309.000,- Kč s příslušenstvím, která jí měla být způsobena nesprávným úředním postupem spočívajícím v nepřiměřené délce řízení vedeného u Obvodního soudu pro Prahu 6 pod sp. zn. 7 C 231/1991 (správně 7 C 231/1997 - pozn. Nejvyššího soudu; dále také „posuzované řízení“). Výši nároku vázala žalobkyně na dobu trvání posuzovaného řízení od 12. 9. 1999 do 4. 7. 2008, tj. dle žalobkyně za 93 měsíců (správně více než 105 měsíců - pozn. Nejvyššího soudu), když dobu trvání řízení do 1. 9. 1999 považovala za přiměřenou.

Městský soud v Praze napadeným rozsudkem ze dne 5. 10. 2011, č. j. 19 Co 328/2011 - 73, ve znění opravného usnesení ze dne 30. 1. 2013, č. j. 19 Co 328/2011-90, k odvolání žalobkyně omezeném na částku 204.750,- Kč s příslušenstvím, změnil rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku tak, že uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni dalších 6.300,- Kč s příslušenstvím. Ve zbývající části, tj. do částky 198.450,- Kč s příslušenstvím, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že se žalobkyně v posuzovaném řízení domáhala náhrady škody ve výši 1.022.600,- Kč. Po částečném zpětvzetí žaloby zůstala předmětem řízení částka 626.694,40 Kč. Řízení, ve kterém bylo opakovaně rozhodováno soudy obou stupňů, bylo zahájeno

žalobou podanou dne 12. 9. 1997, první rozhodnutí bylo vydáno soudem prvního stupně dne 22. 5. 2003. Soudy rozhodovaly o předběžném opatření (usnesení o předběžném opatření bylo vydáno dne 9. 10. 1997 a po jeho zrušení Městským soudem v Praze bylo nově rozhodnuto o předběžném opatření dne 20. 7. 1998), o osvobození od soudních poplatků obou účastníků řízení, o námitce podjatosti znalce i soudců odvolacího soudu vznesené žalobkyní, o žádosti žalobkyně o povolení zaplacení soudního poplatku ve splátkách ve lhůtě šesti měsíců, přičemž této žádosti bylo vyhověno. V řízení bylo vypracováno několik znaleckých posudků, došlo i k situaci, kdy původně ustanovený znalec byl zproštěn povinnosti znalecký posudek podat a namísto něj byl ustanoven znalec nový. Ve věci byla opakovaně odročována soudní jednání, dvakrát bylo rozhodováno soudem prvního stupně, kdy tato rozhodnutí byla k odvolání zrušena (usnesením odvolacího soudu ze dne 20. 2. 2004 a ze dne 29. 2. 2008). Žalobkyně je od roku 2005 v péči psychiatrického oddělení pro přetrvávající úzkostně depresivní stavy vyvolané zdlouhavě řešenými a stále nedořešenými soudními spory, zdravotní stav žalobkyně vyžaduje pravidelné kontroly a zajišťovací psychofarmakoterapii. O žalobě nebylo do rozhodování soudů nižších stupňů v této věci rozhodnuto. Na náhradě nemajetkové újmy bylo žalobkyni vyplaceno 63.000,- Kč.

Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žaloba je částečně důvodná, neboť v posuzovaném řízení došlo k nesprávnému úřednímu postupu podle § 13 zákona č. [82/1998](#) Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění zák. č. [160/2006](#) Sb. (dále jen „OdpŠk“), v jehož důsledku vznikla žalobkyni nemajetková újma. Soud prvního stupně posoudil celkovou délku řízení trvající více než 13 let jako nepřiměřenou, přihlédl přitom ke skutkové složitosti řízení spočívající v nutnosti vypracování několika znaleckých posudků, k nutnosti činit procesní úkony (mimo jiné k návrhům a žádostem žalobkyně), k procesní složitosti, kdy bylo rozhodováno opakovaně soudy dvou stupňů a rovněž ke skutečnosti, že žalobkyně nepodala stížnost na průtahy řízení ani návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu ve smyslu ust. § 174a zákona č. [6/2002](#) Sb., o soudech a soudcích. Za přiměřené zadostiučinění považoval soud prvního stupně částku 15.000,- Kč za každý rok trvání řízení, za 13 let řízení tak výše zadostiučinění odpovídá částce 195.000,- Kč. Uvedenou částku soud prvního stupně snížil jednak v rozsahu 20 % z důvodu složitosti projednávané věci a dále v rozsahu 10% pro jednání žalobkyně, přičemž přihlédl i k plnění žalované v částce 63.000,- Kč.

Odvolací soud vyšel ze skutkového zjištění soudu prvního stupně, a to včetně délky řízení trvajícího 13 let, ačkoli, jak odvolací soud výslovně uvádí, žalobkyně ve své žalobě uplatnila nárok na přiznání zadostiučinění pouze za období 93 měsíců. Co se týče právního posouzení věci, odvolací soud přiznal žalobkyni nárok na přiměřené zadostiučinění ve výši 17.000,- Kč za rok řízení, nikoli ve výši 15.000,- Kč, jak učinil soud prvního stupně, přičemž za prvé dva roky trvání řízení vyšel z částky v poloviční výši. Co do posouzení jednotlivých kritérií podle § 31a odst. 3 OdpŠk se odvolací soud ztotožnil se závěrem soudu prvního stupně o nutnosti snížení přiznaného zadostiučinění o 20% pro složitost řízení (nutnost vypracování znaleckých posudků, opakované rozhodování soudy dvou instancí) a o 10% pro jednání žalobkyně (spočívající jednak v procesních návrzích žalobkyně - námitce podjatosti znalce i soudců odvolacího soudu, žádosti o povolení splátek na zaplacení soudního poplatku, jednak v nevyužití dostupných prostředků k odstranění průtahů řízení). K tvrzení žalobkyně o tom, že předmět řízení pro ni má mimořádný význam, které doložila lékařskou zprávou, odvolací soud uvedl, že podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva se významnými pro účastníky řízení jeví především pracovní spory, spory týkající se výchovy nezletilých dětí či náhrady škody na zdraví. V této věci se však o takový typ řízení nejedná, není možné tedy obecně dovodit, že by měl spor pro žalobkyni mimořádný význam.

Výrok, kterým odvolací soud potvrdil zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně, a nákladový výrok rozsudku odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním. Přípustnost dovolání odvozuje od

ust. § 237 odst. 1 písm. c) občanského soudního řádu, ve znění před novelou provedenou zákonem č. [404/2012](#) Sb. (dále také jen „o. s. ř.“) a jako důvod dovolání uvádí nesprávné právní posouzení (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.) a vadu řízení (§ 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.).

Žalobkyně předně namítá, že jí přiznané zadostiučinění není dostatečné, a to s ohledem na celkovou délku posuzovaného řízení v trvání 14 roků a skutečnost, že samotné kompenzační řízení trvalo ke dni podání dovolání dva roky a deset měsíců. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřuje v řešení otázky, zda lze v souvislosti s uplatňováním nároku na přiměřené zadostiučinění za nemajetkovou újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení přičítat k tíži poškozeného, že nepodal stížnost na průtahy řízení a zda v souvislosti s uplatňováním nároku na přiměřené zadostiučinění za imateriální újmu způsobenou nepřiměřenou délkou řízení je třeba při rozhodnutí o náhradě nákladů řízení vycházet nikoliv z ust. § 142 odst. 3 o. s. ř., ale z ust. § 142 odst. 1 o. s. ř., a zda lze přičítat k tíži poškozeného, že v řízení činí různé procesní návrhy, uplatní námitku podjatosti, požádá o povolení splátek na zaplacení soudního poplatku a krátit tak částku přiměřeného zadostiučinění. Dále namítá, že odvolací soud vycházel z nesprávně zjištěné délky řízení. V době rozhodování Městského soudu v Praze řízení trvalo již více než 14 let (od 12. 9. 1997 do 5. 10. 2011) a odvolací soud měl tedy doplnit dokazování ve směru zjištění stavu posuzovaného řízení. Žalobkyně dále nesouhlasí se snížením přiznané výše zadostiučinění o 20% s ohledem na složitost řízení, když uvádí, že spor o náhradu škody není sporem ze své podstaty složitým. K nutnosti vypracování znaleckých posudků pak poukazuje na skutečnost, že doložila znalecké posudky již ke své žalobě a že naopak znalecký posudek vypracovaný z pokynu Městského soudu v Praze se ukázal jako neupotřebitelný. Nesouhlasí dále se snížením přiznané výše zadostiučinění o 10 % pro své jednání, zejména pro nevyužití prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení. Odkazuje přitom na stanovisko Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 206/2010. Rovněž nelze s odkazem na procesní aktivitu (využívání procesních práv) zbavovat stát odpovědnosti za celou délku řízení. Namítá nesprávné posouzení kritéria významu řízení pro poškozeného, když odvolací soud nezohlednil prokázaný závažný zdravotní stav žalobkyně. Za minimální výši zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu pak považuje částku 17.500,- Kč za každý rok trvajících řízení, nikoli částku 17.000,- Kč, ze které vyšel odvolací soud. Žalobkyně navrhuje zrušit v rozsahu napadených výroků rozsudek odvolacího soudu a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

Podle čl. II bodu 7. zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona (tj. před 1. 1. 2013) se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů. Bylo-li napadené rozhodnutí vydáno dne 5. 10. 2011, Nejvyšší soud jako soud dovolací dovolání projednal a o něm rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění před novelou provedenou zákonem č. [404/2012](#) Sb.

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky povinného zastoupení ve smyslu § 241 odst. 1 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

Přípustnost dovolání proti rozsudku odvolacího soudu, kterým byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně o zamítnutí žaloby co do částky 198.450,- Kč s příslušenstvím, může být založena výlučně podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., ve spojení s § 237 odst. 3 o. s. ř. Dovolání by mohlo být shledáno přípustným jen tehdy, jestliže by dovolací soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí odvolacího soudu je po právní stránce ve věci samé zásadně právně významné (§ 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř. - se zřetelem k nálezu Ústavního soudu ČR ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, je zrušeno uplynutím

doby dne 31. 12. 2012; k tomu viz i nálezy ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1572/11, dostupný na internetových stránkách Ústavního soudu, <http://nalus.usoud.cz>).

Podle § 237 odst. 3 o. s. ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak; k okolnostem uplatněným dovolacími důvody podle § 241a odst. 2 písm. a) a § 241a odst. 3 se nepřihlíží.

Dovolací přezkum je za těchto podmínek přípustný toliko pro posouzení otázek právních, z čehož vyplývá, že relevantním dovolacím důvodem je jen ten, jímž lze namítat, že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.). Jen z pohledu tohoto důvodu, jehož obsahovým vymezením je dovolací soud vázán, lze posuzovat, zda dovoláním napadené rozhodnutí je zásadně právně významné.

Dovolání proti výroku rozsudku odvolacího soudu o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů je pak absolutně nepřipustné. Nákladový výrok není rozhodnutím ve věci samé, a proto dovolání proti němu není podle § 237 odst. 1 o. s. ř. přípustné a jeho přípustnost nezakládá ani žádné z dalších ustanovení občanského soudního řádu (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu uveřejněné pod číslem 4/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek civilních nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2001, sp. zn. 22 Cdo 231/2000, publikovaný v časopise Soudní rozhledy, č. 1, roč. 2002, str. 10).

Ohledně obecné námitky nedostatečné výše přiznaného zadostiučinění Nejvyšší soud již ve svých předchozích rozhodnutích konstatoval, že stanovení formy nebo výše přiměřeného zadostiučinění je především úkolem soudu prvního stupně a přezkum úvah tohoto soudu úkolem soudu odvolacího. Přípustnost dovolání nemůže založit pouhý nesouhlas s výší přisouzeného zadostiučinění, neboť ta se odvíjí od okolností každého konkrétního případu a nemůže sama o sobě představovat jiné řešení ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. Dovolací soud při přezkumu výše zadostiučinění v zásadě posuzuje právní otázky spojené s výkladem podmínek a kritérií obsažených v § 31a odst. 3 OdpŠk, přičemž výslednou částkou se zabývá až tehdy, byla-li by vzhledem k aplikaci tohoto ustanovení na konkrétní případ zcela zjevně nepřiměřená, což v případě žalobkyně není. Jinými slovy, dovolací soud posuzuje v rámci dovolacího řízení, jakožto řízení o mimořádném opravném prostředku, jen správnost základních úvah soudu, jež jsou podkladem pro stanovení výše přiměřeného zadostiučinění (tedy např. to, zdali byly splněny podmínky pro snížení přiměřeného zadostiučinění z důvodu obstrukčního chování účastníka, nikoliv již to, zda v důsledku aplikace tohoto kritéria měly soudy přiměřené zadostiučinění snížit o 10%, o 20% nebo o 30% - srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 4462/2009; zde odkazovaná rozhodnutí a stanovisko Nejvyššího soudu jsou veřejnosti dostupné na jeho webových stránkách www.nsoud.cz).

Uvedené platí i ve vztahu k volbě výchozí částky pro určení základní výše přiměřeného zadostiučinění, která by se měla podle judikatury Nejvyššího soudu pohybovat v rozmezí mezi 15.000,- Kč až 20.000,- Kč za první dva roky a dále za každý další rok nepřiměřeně dlouhého řízení. Částka 15.000,- Kč je přitom částkou základní (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3026/2009) a úvaha o jejím případném zvýšení se odvíjí od posouzení všech okolností daného případu (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 3. 7. 2012, sp. zn. 30 Cdo 806/2012). Shledal-li odvolací soud důvody pro použití výchozí částky ve výši 17.000,- Kč za rok nepřiměřeně dlouhého řízení, nepředstavuje jeho posouzení dané otázky jiné řešení ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř.

Jiné řešení ve smyslu § 237 odst. 3 o. s. ř. nepředstavuje ani posouzení složitosti řízení podle § 31a odst. 3 písm. b) OdpŠk a podílu žalobkyně na celkové délce řízení ve smyslu § 31a odst. 3 písm. c) OdpŠk, které učinil odvolací soud v souladu s judikaturou Nejvyššího soudu za situace, kdy snížil

zadosti učinění z důvodu skutkové složitosti vyžadující vypracování několika znaleckých posudků a opakovaného rozhodování soudy dvou instancí a z důvodu podílu procesní aktivity žalobkyně na celkové délce řízení (např. žádost o osvobození od soudních poplatků, prodloužení řízení o šest měsíců z důvodu vyhovění žádosti žalobkyně o povolení splátek soudního poplatku, neúspěšné námítky podjatosti vznesené žalobkyní proti znalci a soudcům odvolacího soudu). Srov. část IV. Stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 4. 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, uveřejněného pod č. 58/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek /dále jen „Stanovisko“/ a dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2933/2009.

Dovolání je však přípustné pro posouzení otázky podílu poškozené na nepřiměřené délce řízení tím, že si na délku řízení nestěžovala, kterou posoudil odvolací soud v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu, a dále pro posouzení významu řízení pro poškozenou za situace prokázaných úzkostně depresivních stavů vyvolaných posuzovaným řízením.

Dovolání je důvodné.

Z hlediska využití prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení je třeba přihlídnout k tomu, že jediným preventivním prostředkem nápravy hrozící nebo již vzniklé újmy v důsledku neprojednání věci v přiměřené lhůtě, je možnost účastníka nebo jiné strany řízení podat návrh na určení lhůty k provedení procesního úkonu podle § 174a zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění účinném od 1. 7. 2009 (srov. rozsudek ESLP ve věci *Macready* proti České republice ze dne 22. 4. 2010, č. 4824/06 a 15512/08, § 51). Možnost podat týž návrh po marném podání hierarchické stížnosti na průtahy v řízení u příslušného orgánu státní správy soudů ve znění téhož zákona účinného do 30. 6. 2009, nebyla shledána Evropským soudem pro lidská práva za účinný právní prostředek nápravy (viz např. *Vokurka* proti České republice, konečné rozhodnutí o přijatelnosti ze dne 16. 10. 2007, ve věci č. 40552/02, § 55), a jeho nepodání, stejně jako nepodání hierarchické stížnosti ve smyslu § 164 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, nelze účastníku řízení přičítat k tíži.

Jak Nejvyšší soud již opakovaně uvedl, odpovědnost za dodržení práva účastníka řízení na projednání věci v přiměřené lhůtě leží především na státu a ten ji nemůže přenášet na účastníky řízení tím, že po nich bude požadovat, aby se v případě hrozící či nastalé nepřiměřené délky řízení domáhali nápravy a dojde-li k porušení práva účastníka na projednání věci v přiměřené lhůtě, sankcionovat jej při stanovení výše odškodnění za to, že se nápravy nedomáhal. Při zkoumání toho, zda poškozený využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, je třeba z uvedeného vycházet a jejich využití přičíst poškozenému k dobru, nikoli mu přičítat k tíži, že je nevyužil (srov. část IV. Stanoviska).

Jestliže odvolací soud přistoupil ke snížení základní částky odškodnění také z důvodu, že žalobkyně nevyužila dostupné prostředky způsobilé průtahy řízení odstranit, přehlédl, že v rozhodné době (od 12. 9. 1999 do 4. 7. 2008) žalobkyně žádný takový prostředek k dispozici neměla, a nadto by ani v opačném případě nebylo možno přičíst jeho nevyužití k tíži žalobkyně (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3412/2011). V daném ohledu je proto právní posouzení nároku žalobkyně nesprávné.

Ke kritériu významu předmětu řízení pro poškozeného (§ 31a odst. 3 písm. e/ OdpŠk) Nejvyšší soud již ve svých předchozích rozhodnutích uvedl, že význam řízení pro poškozeného je pro stanovení formy a výše odškodnění za porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě kritériem nejdůležitějším (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 10. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1313/2010). Závěr o „klíčové roli významu řízení“ pro poškozeného vyslovil i Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 9. 12. 2010, sp. zn. III. ÚS 1320/10.

Jak Nejvyšší soud vyjádřil v části V. Stanoviska, náhrada imateriální újmy má sloužit ke kompenzaci

stavu nejistoty, do níž byl poškozený v důsledku nepřiměřeně dlouze vedeného řízení uveden, a v níž byl tak udržován. Takový stav přitom vyplývá z nejistoty ohledně výsledku sporu, kterou trpí v zásadě každý účastník nepřiměřeně dlouhého řízení.

V této věci vyšel odvolací soud ze skutkového zjištění, že žalobkyně je od roku 2005 v péči psychiatrického oddělení pro přetrvávající úzkostně depresivní stavy vyvolané zdlouhavě řešenými a stále nedořešenými soudními spory, zdravotní stav žalobkyně vyžaduje pravidelné kontroly a zajišťovací psychofarmakoterapii. Jde tedy o jiný následek nepřiměřeně dlouhého řízení, který nelze podřadit pod stav „běžné“ nejistoty ohledně výsledku sporu. Dle ust. § 31a odst. 2 věta druhá OdpŠk se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo.

Dle ust. § 31a odst. 3 OdpŠk v případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1 věty druhé a třetí nebo § 22 odst. 1 věty druhé a třetí, přihlédne se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k

- a) celkové délce řízení,
- b) složitosti řízení,
- c) jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení,
- d) postupu orgánů veřejné moci během řízení a
- e) významu předmětu řízení pro poškozeného.

Z citovaných zákonných ustanovení je zřejmé, že se při stanovení výše zadostiučinění přihlíží i k závažnosti újmy, nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem zapříčiněné, neboť právě jí má být poskytované zadostiučinění přiměřené. V případě újmy způsobené nepřiměřenou délkou řízení se přihlíží ke kritériím uvedeným v § 31a odst. 3 OdpŠk, jež jsou však jen demonstrativním výčtem okolností, k nimž lze při stanovení přiměřeného zadostiučinění přihlédnout (arg. „zejména“), když i dané zákonné ustanovení předpokládá, že budou zohledněny okolnosti konkrétního případu, které nemusejí být uvedeným výčtem postiženy.

Pokud by v důsledku nepřiměřené délky řízení došlo k poškození zdraví žalobkyně (vzniku tělesného či duševního onemocnění), šlo by o nárok se samostatným skutkovým základem a neodškodňoval by se v režimu náhrady nemajetkové újmy podle § 31a OdpŠk (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2011, sp. zn. 30 Cdo 1293/2011). V této věci ze skutkových zjištění odvolacího soudu o dopadu nepřiměřené délky řízení na duševní zdraví žalobkyně (rozvoj úzkostně depresivních stavů) nelze učinit závěr, zda v jejím důsledku utrpěla žalobkyně škodu na zdraví, nebo zda u ní jde jen o zvýšené duševní útrapy, a tedy zvýšenou závažnost (intenzitu) újmy žalobkyně, kterou je třeba podle § 31a odst. 2 OdpŠk zohlednit při stanovení zadostiučinění. Pokud si odvolací soud danou otázku neujasnil, je jeho právní posouzení žalovaného nároku neúplné a tudíž nesprávné.

Pokud by úzkostně depresivní stavy žalobkyně nebyly duševním onemocněním, ale toliko projevem intenzity jejích duševních útrap, považuje Nejvyšší soud za podstatné zdůraznit, že odpovědnost státu za nemajetkovou újmu způsobenou nesprávným úředním postupem spočívajícím v porušení práva na projednání věci v přiměřené lhůtě v režimu zák. č. [82/1998](#) Sb. může být shledána pouze tehdy, bylo-li prokázáno, že mezi uvedeným nesprávným úředním postupem a neobvykle intenzivními duševními útrapami poškozeného je dán vztah příčiny a následku, přičemž nesprávný úřední postup nemusí být jedinou, musí však být podstatnou příčinou daného následku. Zjištění těchto skutečností, zejména pak prokázání zmíněné příčinné souvislosti, musí soudy při hodnocení důkazů ve smyslu §

132 o. s. ř. věnovat náležitou pozornost.

Nejvyšší soud dále podle § 242 odst. 3 věty druhé o. s. ř. shledal, že řízení je stíženo závažnou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, a jež spočívá v tom, že odvolací soud, stejně jako soud prvního stupně, rozhodl(y) o něčem jiném, než co žalobkyně učinila předmětem tohoto řízení.

Žalobkyně v žalobě uplatněný nárok na zadostiučinění vymezila na částku 4.000,- Kč za každý měsíc za dobu řízení od 12. 9. 1999 do 4. 7. 2008, tj. podle ní za 93 měsíců. I kdyby soudy pominuly početní nesrovnalosti mezi údajem „93 měsíců“, když žalobkyně vymezené období představuje časový úsek více než 105 měsíců, nesměly podle § 153 odst. 2 o. s. ř. překročit návrh žalobkyně na náhradu nemajetkové újmy skutkově vázané na část posuzovaného řízení, vymezenou obdobím od 12. 9. 1999 do 4. 7. 2008, neboť v dané věci se nejedná o řízení, které bylo možno zahájit i bez návrhu, ani v ní z právního předpisu nevyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky tak, aby bylo možno překročit v žalobním petitu vyjádřený požadavek žalobce. Pokud tak učinily a bez změny žaloby ze strany žalobkyně rozhodly o její újmě způsobené posuzovaným řízením za dobu od jeho zahájení do 11. 9. 1999 a dále za dobu po 4. 7. 2008, přisoudily žalobkyni něco jiného, než čeho se domáhala, čímž řízení zatížily vadou, která má za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Je věcí volby poškozeného, zda v kompenzačním řízení skutkově vymezí svůj nárok na náhradu nemajetkové újmy způsobené nepřiměřenou délkou stále ještě probíhajícího řízení tak, že bude požadovat odškodnění za celé řízení, nebo zda svůj nárok omezí na určitou část původního řízení (např. od podání žaloby v původním řízení do sepsu žaloby zahajující řízení kompenzační). Pouze k první variantě se však budou vztahovat závěry z části V. Stanoviska o tom, že odvolací soud má povinnost doplnit dokazování ve směru zjištění stavu posuzovaného řízení v situaci, kdy v době rozhodování soudu prvního stupně nebylo posuzované řízení skončeno. Ve druhém případě není doplnění dokazování odvolacím soudem, kterého se dovolává žalobkyně, na místě, neboť pro rozhodnutí ve věci je třeba mít důkazně podložen výhradně ten časový úsek řízení, který žalobkyně vymezila v žalobě a jehož konec již uplynul.

Protože je ze shora uvedených důvodů právní posouzení žalovaného nároku odvolacím soudem nesprávné a zároveň je řízení postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, postupoval Nejvyšší soud podle § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. a napadený rozsudek odvolacího soudu, v rozsahu potvrzení rozsudku soudu prvního stupně co do zamítnutí žaloby v částce 198.450,- Kč s příslušenstvím, zrušil. Protože se důvody zrušení rozsudku odvolacího soudu týkají i rozsudku soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud rovněž rozsudek soudu prvního stupně, a to ve stejném rozsahu, tj. v části výroku II., jímž byla zamítnuta žaloba v částce 198.450,- Kč s příslušenstvím. Podle § 242 odst. 2 písm. b) o. s. ř. zrušil Nejvyšší soud rovněž navazující výroky v rozsudcích soudů obou stupňů. Podle § 243b odst. 3 věta druhá o. s. ř. vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Na soudu prvního stupně především bude, aby postupem podle § 43 odst. 1 o. s. ř. vedl žalobkyni k odstranění vady její žaloby stran určení období trvání posuzovaného řízení, za které se náhrady nemajetkové újmy domáhá. Teprve poté bude možno nově posoudit její nárok ve světle závěrů zde prezentovaných Nejvyšším soudem.

(zdroj: www.nsoud.cz)

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)